

Nr 5.

Andra kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande i anledning av väckt motion angående undersökning av skyddshemmens och ungdomsvårdsskolornas klientels öden.

I en inom andra kammaren väckt och till dess första tillfälliga utskott hänvisad motion, nr 230, av herr *Johnsson* i Stockholm har hemställts, att riksdagen ville hos Kungl. Maj:t begära en sådan undersökning av i första hand skyddshemmens och ungdomsvårdsskolornas klientels öden, som i motionen antytts, och att denna undersökning redovisas inför riksdagen.

Beträffande motiveringen får utskottet hänvisa till motionen.

Över motionen har utskottet i sedvanlig ordning inhämtat yttrande från *socialstyrelsen*. Styrelsen erinrar om att beträffande skyddshemsklientelens öden efter utskrivning från skyddshem finnas — med bortseende från *David Lunds* numera föråldrade bok *Über die Ursachen der Jugendasocialität*, utgiven 1918 — egentligen endast två undersökningar. Den första av dessa är *Yngve Fritzells* Redogörelse för en statistisk undersökning rörande avgångna skyddshemselever, vilken finnes återgiven i *Meddelanden från kungl. socialdepartementets byrå för fattigvårds- och barnvårdsärenden* nr 59/1935. Den andra undersökningen är *Sven Ahmsjös* *Delinquency in girls and its prognosis*, akademisk avhandling 1941. Ingen av dessa undersökningar tillfredsställer de önskemål ur prognostisk synpunkt, som motionären uppställer. Dessa synas mera inrikta sig efter samma mönster som på sin tid utformades av *Centralförbundet för socialt arbete* (C. S. A.) i dess undersökningar angående ungdomsbrottsligheten i Sverige (se *Social årsbok* 1941). Så långt som motionärens önskemål sträcka sig, nådde emellertid ej heller C. S. A.-undersökningen. *Socialstyrelsen* erinrar vidare att inom *socialstyrelsen* av skolbyråchefen *Torsten Eriksson* gjorts en resultatgranskning av skyddshemmens arbete på klientel som utskrivits från anstalterna 1940 och 1941. Alla de nu nämnda undersökningarna bestyrka, framhåller *socialstyrelsen*, i stort sett vad som synes vara motionärens uppfattning, nämligen att resultaten av det fostrande arbetet vid de avsedda anstalterna äro väsentligt bättre än allmänheten torde föreställa sig. Styrelsen anför vidare:

Socialstyrelsen delar motionärens uppfattning, att det behövs en fortlöpande statistik över behandlingsresultaten vid inte bara ungdomsvårdsskolorna utan vid alla slag av institutioner och vid allt slags vård av annan art, däri samhället med anlitan av sina olika vårdorgan söker till ett socialt liv anpassa yngre och äldre medborgare som lagt i dagen sociala

uppförandebrister. Utan en sådan statistik sker vårdarbetet mer eller mindre i blindo. Det kan icke vara förnuftigt, att samhället årligen använder miljontals kronor för olika vårdformer utan att en ingående kontroll samtidigt sker av det resultat, som utvinnes med utgifterna. En statistik som ger tillräckligt klar bild av olika vårdformers och behandlingsmetoders företräden och nackdelar samt upplysning om i vilka avseenden metodförbättringar böra åvägabringas kräver emellertid en mycket noggrann planläggning och ställer sig icke billig. Därest frågan om planeringen av en allmän statistisk granskning av resultatet vid samhällets olika vårdformer kunde upptagas till utredning, skulle socialstyrelsen hälsa detta med största tillfredsställelse.

Vad beträffar det delproblem, som resultatet av ungdomsvårdsskolornas arbete utgör och som närmast avses av motionären, anmäler socialstyrelsen, att den sedan två år tillbaka planerar en fortlöpande resultatstatistik vid ungdomsvårdsskolorna, som skall taga sin början under år 1950. Att statistiken ej påbörjats tidigare sammanhänger med 1947 års ungdomsvårdsskoloreform. Från och med 1950 skall för varje omhändertagen uppläggas ett statistikkort, på vilket införs dels grunduppgifter och vederbörandes sociala, psykiska och somatiska status vid intagningen, dels behandlingsuppgifter från anstaltstiden och slutligen eftervårdsuppgifter för den tid vederbörande är villkorligt utskrivnen. Även efter slutlig utskrivning skall kontakt hållas med individen, så att det åtminstone blir möjligt att överblicka utvecklingen under 10 år efter intagningen. Socialstyrelsen har räknat med att den statistik, varom nu talats, skall kunna utföras med för styrelsens allmänna socialstatistik tillgängliga medel, eller att den åtminstone icke skall draga några större kostnader.

Styrelsen säger sig även ha övervägt att föreslå en större undersökning på frånan ungdomsvårdsskolorna tidigare utskrivet klientel t. ex. på dem som lämnat institutionerna åren 1942 och 1943. Att gå ännu längre tillbaka synes knappast lämpligt. Vidare anför styrelsen:

Vid en sådan statistisk utredning torde man emellertid inte kunna sträcka sig vidare än till en mycket summarisk social, psykologisk och medicinsk klassifikation av fallen, varför resultatuppgifterna inte kunna bli till vägledning angående behandlingsformerna utan knappast ge mera än en grovt tecknad bild av de förutvarande skyddshemselevernas skötsamhetsutveckling och nuvarande förhållanden. Styrelsen vill dock understryka, att en sådan statistik i och för sig måste betraktas som värdefull. Den skulle emellertid komma att kräva mycket arbete och ganska dryga kostnader. Det bleve nödvändigt att framleta och bearbeta gammalt aktmaterial, ett arbete som utan tvivel skulle kännas betungande för särskilt de ungdomsvårdsskolor som bytt ledning sedan 1942. Efterforskningen av klientelet vidare öden skulle heller icke gå så smidigt som i förut angivna fall, då den nyuppyggda eftervårdskonsulentorganisationen kan utnyttjas. Med stöd av erfarenheterna från C. S. A.-undersökningen, som också gällde efterforskning av personers framtida öden, vill socialstyrelsen uppskatta kostnaderna till 15 000—20 000 kronor. Socialstyrelsen vill av anförda skäl icke tillstyrka en sådan undersökning.

För egen del får *utskottet* anföra.

Av motionens motivering framgår, att motionären tänkt sig en undersökning rörande resultatet av de nuvarande ungdomsvårdsskolornas arbete från den tidpunkt då de startade som »skyddshem». Utredningen skulle sålunda sträcka sig över en avsevärd tidsperiod. På skäl som socialstyrelsen anfört är utskottet icke berett att tillstyrka en så omfattande och kostnadskrävande undersökning, som för övrigt knappast kan väntas resultera i det åsyftade klarläggandet.

I sitt yttrande meddelar socialstyrelsen, att från och med år 1950 inom styrelsen skall uppläggas en fortlöpande resultatstatistik för ungdomsvårdsskolorna. Motionärens syftemål kommer sålunda vad beträffar det framtida klientelet vid ungdomsvårdsskolorna att tillgodoses.

Med stöd av vad ovan anförts får utskottet hemställa,

att förevarande motion, nr 230, icke måtte till någon andra kammarens åtgärd föranleda.

Stockholm den 29 mars 1949.

På utskottets vägnar:

MANNE STÅHL.

Närvarande: Herrar Ståhl och Bark, fru Eriksson i Stockholm, herr Jansson i Aspeboda, fröken Vinge, herr Bengtsson, fru Ewerlöf och fröken Ager.
